

BİLANÇO ESASINA GÖRE DEFTER TUTAN MÜKELLEFLER AÇISINDAN DEĞERSİZ ALACAKLAR

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 322'nci maddesine göre "Değersiz Alacaklar" kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsilatına imkan kalmamış alacaklardır. Yine aynı madde hükümlerine göre değersiz hale gelen alacaklar, tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet değerleriyle zarar kaydetmek suretiyle yok edilebilirler.

Yukarıda belirtildiği üzere; bir alacağın değersiz alacak sayılabilmesi için;

1. Kazai bir hükme
2. Kanaat verici bir vesikaya,

göre tahsilatın imkansız hale gelmesi gerekmektedir.

Kazai bir hükümden kasıt, alacağın tahsilatı için kanuni yollara başvurulmuş, kanuni başvuru ve takipler sonucunda alacağın ödenmeyeceği veya talep edilmesine imkan kalmadığının mahkeme kararı ile tespit edilmesidir. Kanaat verici vesikalar olarak; 284 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde; sulh belgesi, tasdik raporu ve il-ilçe idare kurulu kararı sayılmıştır. Ayrıca, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan özelgelerde aşağıdaki durumlar da kanaat verici vesika olarak değerlendirilmektedir;

- Borçlunun herhangi bir mal varlığı bırakmadan ölümü ve mirasçılarının da mirası reddettiklerine dair resmi belgeler,
- Mahkeme huzurunda alacaktan vazgeçildiğine ilişkin olarak düzenlenmiş belgeler,
- Borçlunun dolandırıcılıktan mahkûm olması ve herhangi bir mal varlığı bulunmadığını belgeleyen resmi evrak ve diğerleri,
- Borçlunun ölümü ve mirasçılarının bulunmadığını kanıtlayan resmi soruşturma belgesi,
- Ticaret mahkemesince borçlu hakkında verilmiş ve ilgili masa tarafından tasfiyeye tutulmuş bulunan iflas kararına ilişkin belgeler,
- Borçlunun kesin olarak yurt dışına çıktığını ve haczi kabil malı olmadığını gösteren belgeler,
- Borçlunun, alacaklı tarafından açılan davayı kazandığına dair, mahkeme kararı,
- Borçlunun gaipliğine ilişkin mahkeme kararı ve buna bağlı olarak herhangi bir mal varlığının bulunmadığına dair resmi makam belgesi,
- Alacaktan vazgeçildiğine dair konkordato anlaşması,
- Borçlunun, ülkeyi dönmek üzere terk ettiğini belirleyen gazeteler ve bunu doğrulayan resmi makam belgeleri, örneğin yabancı bir ülkeye kaçma veya sığınma talebine ilişkin belgeler,
- Borçlu hakkında verilen gaiplik kararı,
- Borçlunun adresinin saptanamaması nedeniyle icra takibat dosyasının kaldırıldığını gösteren icra memurluğu yazısı,
- Borçlunun ölümü ve mirasçılar adına sulh mahkemelerince verilmiş bulunan mirası ret kararı,

- Gerek doğuşu gerekse vazgeçilmesi bakımında belli ve inandırıcı sebepleri olmak şartıyla alacaktan vazgeçildiğini gösteren anlaşmalar,
- Finansal yeniden yapılandırma çerçeve anlaşmaları nedeniyle tahsilinden vazgeçilen alacaklara ilişkin belgeler

Konu ile ilgili belirtilmesi gereken başka bir husus ise, aciz vesikasına bağlanan alacakların değersiz alacak değil, şüpheli alacak haline gelmiş olmasıdır. Çünkü aciz vesikasına tabi olan borç zaman aşımına tabi değildir ve alacağın izleyen yıllarda da takip edilmesine yaramaktadır. Dolayısıyla, borçlunun izleyen yıllarda ödeme gücü olması durumunda alacağın tahsil edilebilme imkanı bulunmaktadır.

Vergi Usul Kanunu'nun 322. Maddesinden hareketle, değersiz hale gelen alacakların tasarruf değerini kaybettiğinden ve mukayyet değerleriyle zarar kaydedilerek yok edileceklerinden bahsetmiştik. Bu hüküm de, bir alacağın değersiz hale geldiği dönemde zarar kaydedilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Yani, bir alacak ancak ve ancak değersiz hale geldiği dönemde zarar kaydedilebilir. Değersiz hale geldiği dönemde zarar kaydedilmeyen alacağın, izleyen dönemlerde zarar kaydedilmesi mümkün değildir. Ayrıca; değersiz hale gelen alacağın tamamının veya bir kısmının, izleyen dönemlerde tahsil edilmesi durumunda ise kar kaydedilmesi gerekmektedir.

Değersiz Hale Gelen Alacağın Muhasebeye İntikali

Değersiz alacakların muhasebeleştirilmesine iki başlık altında değinebiliriz;

- 1- Kanaat verici bir vesikanın bulunması sonucu alacak değersiz hale geldiyse, alacak 689-Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesabına aktarılarak zarar kaydedilebilir.
- 2- Alacakla ilgili kanuni yollara başvurulmuş ve mahkemece alacağın talep edilmesine imkan bulunmadığına kanaat getirilmişse, bu alacak için zaten karşılık ayrıldığından kayıt aşağıdaki gibi olmalıdır.

689 – Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar

128 – Şüpheli Ticari Alacaklar

129 – Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı

644 – Konusu Kalmayan Karşılıklar

KAYNAKÇA:

- 1- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 2- 284 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği
- 3- İlgili Özelgeler